

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни

**“СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ”**
(для спеціалістів, магістрів)

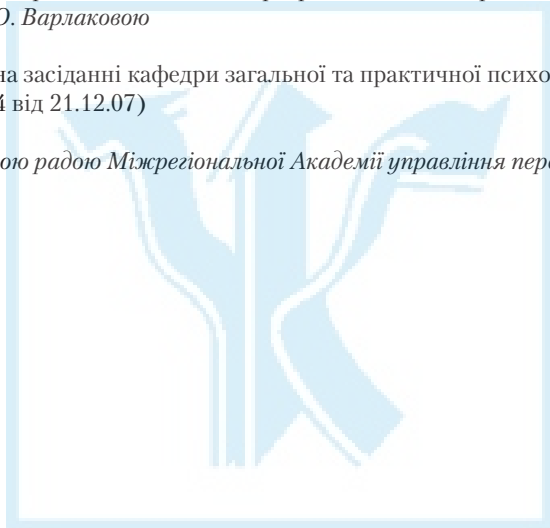
МАУП

Київ 2008

Підготовлено старшим викладачем кафедри загальної та практичної психології *Є. О. Варлаковою*

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології (протокол № 4 від 21.12.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Варлакова Є. О. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Сучасні проблеми психологічного консультування” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2008. — 38 с.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Сучасні проблеми психологічного консультування”, питання для самоконтролю, творчі завдання, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливим чинником, що сприяє активізації навчального процесу, поглибленому оволодінню значеннями.

Мета самостійної роботи — сформувати у студентів уявлення про психологічну проблематику клієнтів практичних психологів.

Зміст методичних матеріалів щодо забезпечення самостійної роботи сприятиме реалізації практичної спрямованості підготовки студентів-психологів. Особлива увага приділяється психотехнічним аспектам психологічного консультування та приватним проблемам психологічної допомоги.

Самостійна робота зорієнтована на оволодіння студентами певною системою теоретичних знань, формування у них умінь та навичок. Її опанування зумовлюється завданнями як теоретичного, так і практичного спрямування.

Самостійне виконання позааудиторних практичних завдань студентами включає в себе:

- аналіз конкретної психологічної ситуації;
- творчий підхід до запропонованих ситуаційних вправ.

Розв'язання творчих завдань сприятиме активації провідних психологічних принципів розвитку креативності студентів:

- принципу активності особистості;
- принципу дослідницької позиції;
- принципу об'єктивації поведінки;
- принципу партнерського спілкування.

Реалізація цих принципів сприятиме забезпеченню пріоритету психологічних засад при побудові освітніх технологій, спрямованих на гармонійне формування творчих особистостей серед студентства.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин
1	2	3
	Змістовий модуль I. Спеціальні проблеми психологічного консультування	16
1	Консультування тривожних клієнтів	4
2	Консультування при реакціях страху та фобіях	4
3	Консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів	4
4	Особливості консультування “невмотивованих клієнтів”	2
5	Консультування клієнтів, які мають завищені вимоги	2
	Змістовий модуль II. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції	22
6	Консультування при переживанні провини	2
7	Особливості консультування клієнтів, які плачуть	2
8	Консультування істеричних особистостей	2
9	Консультування obsесивних особистостей	2
10	Консультування при параноїдальних розладах	2
11	Консультування шизоїдних особистостей	2
12	Консультування асоціальних особистостей	2
13	Консультування при алкоголізмі	4
14	Консультування при сексуальних проблемах	4
	Змістовий модуль III. Особливості консультування клієнтів у кризових станах	18
15	Консультування клієнтів із психосоматичними розладами	2
16	Консультування клієнтів із депресією і суїцидними намірами	4
17	Особливості консультування при суїцидних намірах	4

1	2	3
18	Консультавання клієнтів при переживанні втрати	4
19	Особливості бесіди з помираючою людиною	4
	Змістовий модуль IV. Консультавання з приводу подружніх проблем	40
20	Актуальні проблеми консультавання подружніх пар	4
21	Особливості консультавання при роботі з подружньою парою	10
22	Консультавання подружжя з приводу сексуальних проблем	6
23	Індивідуальне психоконсультавання подружжя	8
24	Переживання розлучення з партнером	4
25	Труднощі взаєморозуміння подружжя	6
26	Консультації при розлученні подружжя	2
	Змістовий модуль V. Консультавання батьків з приводу труднощів у взаєминах із дорослими дітьми	12
27	Проблеми консультавання батьків	6
28	Консультавання батьків із приводу проблем і труднощів у житті дитини	2
29	Консультавання батьків із приводу їхніх власних проблем	4
Разом годин: 108		

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО
КОНСУЛЬТУВАННЯ”

**Змістовий модуль I. Спеціальні проблеми психологічного
консультавання**

Тема 1. Консультавання тривожних клієнтів

Мета: розкрити студентам особливості психологічного консультавання тривожних клієнтів.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти розкривати зміст специфіки консультативної роботи психолога з тривожними клієнтами.

Основні поняття та ключові слова: тривога, тривожність, механізми психологічного захисту, анорексія, булімія, obsесивно-компульсивний розлад, посттравматичний стресовий розлад.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “тривога”.
2. Розкрийте зміст терміна “тривожність”.
3. Ознаки тривожності.
4. Опишіть симптоми анорексії та булімії.
5. Перерахуйте можливі причини посттравматичного стресового розладу.
6. Укажіть симптоми obsесивно-компульсивних розладів та зазначте різницю між obsесіями та компульсіями.

Творчі завдання

1. Назвіть, який із типів розладу включає в себе одночасно фобію, розлад прийому їжі, obsесивно-компульсивний розлад та посттравматичний стресовий розлад:

- а) розлад прийому їжі;
- б) фобії;
- в) obsесивно-компульсивний розлад;
- г) посттравматичний стресовий розлад.

2. Вкажіть, що спільного між людьми, які страждають на анорексію та булімію:

- а) у тих і інших — obsесивно-компульсивний розлад;
- б) у тих і інших — розлад прийому їжі;
- в) у тих і інших — посттравматичний стресовий розлад;
- г) і ті і інші нічим не хворіють.

3. Назвіть, хто з перелічених осіб страждає на посттравматичний стресовий розлад:

- а) жертва насильства;
- б) жінка, яка пережила землетрус;
- в) ветеран війни у В'єтнамі;
- г) усі перелічені особи.

Література [2; 8; 18; 21; 22; 28; 38; 43; 47; 56]

Тема 2. Консультування при реакціях страху та фобіях

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування при реакціях страху та фобіях.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначати зміст психологічного консультування при реакціях страху та фобіях у клієнтів.

Основні поняття та ключові слова: страх, фобія.

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику страху, як почуття.
2. Поясніть різницю між обґрунтованими і необґрунтованими страхами.
3. Дайте визначення фобії та назвіть симптоми найпоширеніших серед них.
4. Назвіть чотири типи тривожних розладів.
5. Які існують психологічні прийоми додання страху клієнта?

Творчі завдання

1. Фобія – це:

- а) страх, що має реальну причину;
- б) страх чого-небудь;
- в) страх без причини;
- г) харчовий розлад.

2. Пані Н. страждає агорафобією. Поясніть, що це означає:

- а) вона боїться застрягнути у димовій трубі;
- б) вона боїться води;
- в) вона не зазнає відчуття тривоги взагалі;
- г) вона боїться вийти зі свого будинку.

3. Найсильнішим розладом є така фобія:

- а) акрофонія;
- б) агорафобія;
- в) клаустрофобія;
- г) зоофобія.

Література [2; 8; 17; 21; 38; 47; 57]

Тема 3. Консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів

Мета: пояснити студентам особливості консультативної роботи психолога з вороже налаштованою та агресивною клієнтурою.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти висвітлювати особливості психологічного консультування вороже налаштованих та агресивних клієнтів.

Основні поняття та ключові слова: агресія, агресивність, ворожа агресія, інструментальна агресія.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “агресія”.
2. Які існують типи агресії?
3. Назвіть основні теорії агресії.
4. Які фактори можуть запускати механізм агресивних реакцій людини?
5. Яким чином психолог може послабити агресивність клієнта?

Творчі завдання

У родині маленького Віктора часто бувають конфлікти. Його мати б'є посуд, а батько вази та вікна. Віктора інколи карають за неслухняність. Щоб Віктор не став агресивним, батьки забороняють йому дивитися фільми чи телепередачі, в яких демонструється насилля.

Батьки маленького Андрія іноді сваряться, але зазвичай поведуть себе спокійно та надають перевагу переговорам, як методу розв'язання усіх питань. Хоча вони й обмежують час, протягом якого Андрій може дивитися телевизор, проте дозволяють переглядати будь-які передачі. Андрій часто обирає “бойовики”.

Визначте, хто з дітей з більшою ймовірністю поводитиме себе агресивно та застосовуватиме елементи насилля? Чому?

Література [2; 8; 18; 21; 23; 26; 36; 43; 47]

Тема 4. Особливості консультування “невмотивованих клієнтів”

Мета: розкрити студентам особливості психологічного консультування “невмотивованих клієнтів”.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти формулювати специфіку консультативної роботи психолога з “невмотивованою клієнтурою”.

Основні поняття та ключові слова: мотив, мотивація, свідомо мотивация, несвідомо мотивация.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “мотивация”.
2. Розкажіть у чому різниця між свідомою та несвідомою мотивацією.
3. Чим характеризуються “невмотивовані клієнти” психолога?
4. У чому полягають особливості психологічного консультування “невмотивованих клієнтів”?

Творчі завдання

Чотирнадцятирічний Дмитро завжди любив пиляти та колоти дрова. Коли він допомагав батькам, то відчував себе сильним та могутнім. Сусіди помітили, що хлопець добре виконує цю діяльність та запропонували йому грошову винагороду за заготовлю дров для каміну. Батьки Дмитра стурбовані: тепер він погоджується працювати лише за гроші.

1. На базі отриманих знань про внутрішню та зовнішню мотивацію, поясніть чому у Дмитра пропав безкорисний інтерес до заготівлі дров.

2. Як можна відновити внутрішню мотивацію Дмитра?

Література [10; 15; 18; 21; 28; 30; 41; 47; 54]

Тема 5. Консультування клієнтів, які мають завищені вимоги

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування клієнтів, які мають завищені вимоги.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти зумовлювати та пояснювати нереалістичність вимог клієнтів, які виявляються під час психологічного консультування.

Основні поняття та ключові слова: рівень домагань, потреба в самоактуалізації, потреба в досягненнях.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть, чим різняться між собою люди з високим та низьким рівнем домагань.
2. Обґрунтуйте, яким чином страх успіху може заважати особистості у її досягненнях.
3. Перелічіть та опишіть риси характеру осіб, які досягли рівня самоактуалізації.

4. Розкрийте співвідношення між ієрархічною моделлю Маслоу та людською мотивацією.

Творчі завдання

1. Макс не спав майже дві доби, готуючись до захисту проекту. Він дуже прагнув справити враження на викладача та товаришів по курсу, продемонструвавши свої здібності в галузі художнього конструювання. Але раптом він втратив інтерес до роботи. Йому дуже захотілося спати. Поясніть, спираючись на ієрархічну модель потреб Маслоу, що відбулося з мотивацією Макса.

2. Юля працює у прийомному покої лікарні швидкої допомоги, розташованій у центрі міста. Їй часто доводиться мати справу з пацієнтами та їх родичами, які налякані та з недовірою ставляться до медичних працівників. Навіть, якщо до неї ставляться брутально, вона не жалкує часу на те, щоб спокійно поговорити з людьми. Старша сестра критикує її за марне витрачання часу, але Юля співчуває пацієнтам, які зазнають значного фізичного болю, та їх родичам, які переживають за своїх близьких. У прийомному покої дівчина виражає свої співчуття, але одночасно намагається бути веселою. Їй справді вдається підбадьорити багатьох та залишатися самій життєрадісною. Не дивлячись на те, що брутальність їй неприємна, вона намагається концентрувати увагу на гарних якостях людей та не забувати про почуття гумору. Які з якостей Юлі є притаманними для рівня реалізації потреби в самоактуалізації?

Література [18; 21; 27; 37; 40; 41; 47; 57; 58]

Змістовий модуль II. Особливості консультування клієнтів з вадами саморегуляції

Тема 6. Консультування при переживанні провини

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування при переживанні провини.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначати специфіку консультативної роботи психолога із клієнтами, які переживають провину.

Основні поняття та ключові слова: відчуття провини, локус контролю, екстернальний локус контролю, інтернальний локус контролю.

Питання для самоконтролю

1. Що таке почуття провини?
2. Різновиди провини.
3. Що є джерелом екзистенційної провини?
4. Розкрийте зміст поняття “локус контролю”.
5. Чим характеризуються екстернальний та інфернальний локус контролю?

Творчі завдання

1. Причиною почуття провини є:

- а) депресія;
- б) витіснена депресія;
- в) порушення моральних принципів;
- г) помста за критику.

2. Прочитайте наступні твердження та вкажіть, які з них висловлені людьми з внутрішнім локусом контролю (інтерналами), а які – людьми із зовнішнім локусом контролю (екстерналами).

- а) мені пощастило, що я встиг приїхати у цей район вчасно _____
_____;
- б) якби у мене був гарний викладач, я склав би залік з цього предмета _____;
- в) перемоги у тенісному турнірі мені допомогли довгі роки тренування _____;
- г) як нерозумно було з мого боку намаститися сонцезахисним кремом; тепер у мене сонячні опіки _____.

Література [8; 18; 21; 40; 30; 33; 47]

Тема 7. Особливості консультування клієнтів, які плачуть

Мета: розглянути особливості психологічного консультування клієнтів, які плачуть.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти розкривати особливості консультативної діяльності психолога з клієнтами, які плачуть.

Основні поняття та ключові слова: стрес, шкала соціальної адаптації (джерела стресу).

Питання для самоконтролю

1. Розкажіть про джерела стресу та наведіть приклади подій, які викликають стрес.
2. Перелічіть три методи боротьби зі стресом.
3. Поясніть вплив стресу на імунну систему людини.

Творчі завдання

1. Назвіть, які різновиди сильних емоцій можуть викликати стрес:

- а) тільки гнів;
- б) гнів та страх;
- в) страх і радість;
- г) гнів, страх і радість.

2. Деякі психологи стверджують, що побутові негаразди є сильнішими факторами стресу, ніж важливі події. Згідно з науковими уявленнями, що може підвищити ваше оперття стресам:

- а) події, що спричиняють душевний підйом;
- б) великі неприємності;
- в) хвороба;
- г) інші негаразди.

3. Наведіть один приклад позитивного та два негативного впливу сліз, викликаних певними емоціями, на організм людини:

- а) позитивний вплив _____;
- б) негативний вплив _____.

Література [18; 21; 28; 30; 47; 52; 56; 57]

Тема 8. Консультування істеричних особистостей

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування істеричних особистостей.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні з'ясувати принципи роботи психолога з істеричним типом особистості клієнта.

Основні поняття та ключові слова: істерія, істероїдний тип особистості.

Питання для самоконтролю

1. Що таке істерія?
2. Чим характеризується істероїдний тип особистості?
3. Які особливості консультування істеричних особистостей?

Творчі завдання

До якого психотипу належить клієнт, якщо спілкуючись з ним ви помітили:

- його манера одягатися — це мода, екстравагантність, те, що западає в око, а отже, він надає перевагу яскравим кольорам та блискучим аксесуарам;
- його жести плавні, граціозні, а мімікою може виражати різноманітні образи;
- голос інтонаційно забарвлений, мовлення жваве;
- його захоплення у світлі нових тенденцій;
- схильний до оригінальності, акцентування власних переваг;
- комунікабельний, легко входить у довіру;
- блискуче маніпулює іншими. Егоїстичний;
- слабе почуття відповідальності;
- надає перевагу роботі на людях, щоб блиснути своїми здібностями. За фахом належить до бізнесового кола.

Література [8; 14; 21; 22; 28; 47; 48; 53]

Тема 9. Консультування обесивних особистостей

Мета: розкрити студентам специфіку психологічного консультування обесивних особистостей.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначати особливості консультативної діяльності психолога з обесивними клієнтами.

Основні поняття та ключові слова: обесія, компульсія, невроз.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “обесія”.
2. Які вияви обесивно-компульсивного синдрому ви знаєте?
3. Назвіть типові особливості стилю обесивно-компульсивної особистості.
4. Дайте визначення поняття “компульсія”.

Творчі завдання

1. Випадок із психологічної практики:

Пані Х. постійно думає, що в неї не зібране у хвіст волосся і що вона може в ньому заплутатись і задихнутись. Через це вона кожні 5 хвилин відкидає усі справи та здійснює ритуал розчісування волосся. Вкажіть, прикладом якого з перелічених розладів є її поведінка:

- а) посттравматичний стресовий розлад;
- б) анорексія;
- в) obsесивно-компульсивний розлад;
- г) арахібутирофобія.

2. Випадок із психологічної практики

Н. А. — мила жінка, що викликає симпатію у поєднанні зі скромністю, добротою, серйозністю розуму та жіночою чарівністю. У неї вища технічна освіта. Вперше у віці 35 років у жінки був виявлений невроз після смерті матері. Н. А. була вражена та виснажена переживанням втрати, але все ж таки впоралася з горем — її маленька донька дуже потребувала її уваги. Але рік потому вона все частіше намагалася згадати останню фразу матері перед смертю. Фраза була останньою, тому набула особливої вагомості. Н. А. захотілося відновити її. Думка ця — згадати фразу — стала нав'язливою. Жінка була змушена звернутися по допомогу до психолога.

Ваші дії як консультанта?

Література [18; 21; 22; 30; 47; 56]

Тема 10. Консультування при параноїдальних розладах

Мета: висвітлити студентам особливості психологічного консультування при параноїдальних розладах.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти аналізувати специфіку консультативної роботи психолога при параноїдальних розладах клієнта.

Основні поняття та ключові слова: параноя, параноїк.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “параноїя”.
2. Що таке параноїдальний розлад особистості?
3. Які особливості психологічного консультування при параноїдальних розладах.

Творчі завдання

На прийомі у психолога:

“Мій Максим має приємну зовнішність: високий, сильний, привабливий. Такі подобаються всім, а для мене це горе. П'ятий рік вже пішов, як ми одружені. Зараз я чекаю на другу дитину. Все було добре, але з кожним днем я все більше ревную чоловіка, слідкую за кожним його кроком, поглядом, хоча розумію, що це соромно та підло. Раніше

я могла поділитися своїми переживаннями з найкращою подругою, але тепер нікому з жінок не довіряю, замкнулася в собі. Навіть до цієї подруги ставлюся з недовірою. Ми з Максимом майже припинили ходити в гості до сімейних пар, а якщо все ж доводиться йти, мої нерви натягнуті, як струна. Дивлюся, щоб зайвий раз мій Максим комусь не посміхнувся чи (не дай Боже!) пішов би танцювати з кимось, крім мене. Це про мене говорять, що я ревную до кожного стовпа. А чоловік, коли я розповідаю йому про свої ревнощі, говорить одне: все це безглуздо. От я і вирішила до вас звернутися...”

Назвіть причини такої поведінки клієнтки. Якої допомоги вона потребує? Яких психологічних заходів можна вжити?

Література [8; 14; 21; 22; 47; 52; 53; 56]

Тема 11. Консультування шизоїдних особистостей

Мета: пояснити студентам специфіку психологічного консультування шизоїдних особистостей.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти формулювати особливості психологічного консультування шизоїдних клієнтів.

Основні поняття та ключові слова: шизоїдний тип особистості, шизофренія, делюзія, галюцинація.

Питання для самоконтролю

1. Що притаманне шизоїдному типу особистості?
2. Розкрийте поняття шизофренія.
3. Розкажіть про симптоми та можливі причини виникнення шизофренії у людини.
4. Що таке делюзія?
5. Опишіть особливості психологічного консультування шизоїдних особистостей.

Творчі питання

1. Існує п'ять основних психотипів людини:

- істероїд;
- шизоїд;
- епілептоїд;
- зіпертим;
- астенік.

Назвіть, до якого психотипу належить описана нижче особистість.

Вона не особливо стежить за модою, носить те, що подобається та здається зручним. Незграбна, обличчя як маска. Голос монотонний, різкий, мовлення уривчасте. У спілкуванні сухвата, формальна, про себе розповідає мало. Коло друзів обмежене, але надійне. Відмінні риси — постійність та висока відповідальність. Живе у світі своїх ілюзій та нездійснених надій. За фахом представник рідкої професії — архіваріус.

2. Двоє чоловіків щойно переглянули кінострічку про жінку, яка страждала дивною недугою. З одного боку, вона володіла добрим гарним характером, з іншого — була сумною. Ототожнюючись з кожною із цих своїх сторін, жінка називала себе двома різними іменами. Один із чоловіків, що переглянув цей фільм, стверджував, що у цієї жінки шизофренія. Чи має він рацію?

3. Визначте, що “розщеплюється” при шизофренії:

- а) особистість;
- б) мозок;
- в) свідомість та реальність;
- г) пам’ять та рухові здібності.

Література [8; 14; 21; 22; 47; 52;53]

Тема 12. Консультування асоціальних особистостей

Мета: висвітлити студентам специфіку консультативної роботи психолога із асоціальними особистостями.

Методологічні вказівки: під час самостійної роботи студенти повинні сформулювати та окреслити особливості консультування асоціальних особистостей.

Основні поняття та ключові слова: асоціальність, асоціальна особистість.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “асоціальність”.
2. Назвіть ознаки асоціальної поведінки особистості.
3. Окресліть алгоритм роботи психолога із асоціальними особистостями.

Творчі завдання

1. Визначте, хто з указаних осіб ймовірно стане кradієм:

- а) людина, яка переживає почуття провини;
- б) алкоголік;
- в) людина у стані депресії;
- г) наркоман.

2. Запропонуйте ваш варіант розв'язання проблеми:

...Сім'я прийшла на консультацію через переживання батьків з приводу шістнадцятирічного сина М. Хлопця вже вдруге застали за вживанням міцних напоїв на території школи. Під впливом алкоголю він зламав шафи з особистими речами однокласників у пошуках грошей. Директор викликав міліцію та батьків хлопця. Під час бесіди з М. він висловив обурення з приводу вчинених дій директором. М. вважав, що здійснене ним — лише пустощі і що його було покарано несправедливо...

Література [13; 18; 23; 29; 36; 47; 56]

Тема 13. Консультування при алкоголізмі

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування при алкоголізмі клієнта.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти систематизувати алгоритм роботи практичного психолога при алкоголізмі клієнта.

Основні поняття та ключові слова: алкоголь, алкоголізм.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “алкоголізм”.
2. Опишіть типову поведінку, притаманну людині з алкогольною залежністю.
3. Причини алкоголізму.
4. Розкрийте стратегію і тактику роботи консультанта при алкоголізмі клієнта.
5. Які принципи має враховувати психолог, працюючи з алкоголіком?

Творчі завдання

1. Прочитайте уважно випадок із практики:

Сімнадцятирічні брати-близнюки були направлені матір'ю на консультацію через постійне вживання алкоголю. Їхній батько по-

мер внаслідок нещасного випадку два роки тому. Мати відчувала, що повністю втрачає контроль над синами. Вони постійно вимагали у неї гроші. Вона була так налякана і водночас так за них боялася, що не тільки давала потрібну суму грошей, а й сама відвозила на машині до місця зібрання їхньої компанії, де випивали близнюки.

Дайте відповіді на запитання:

- а) якою має бути поведінка консультанта у цій ситуації? _____;
- б) у чому мати не має рації? _____;
- в) що можна порадити матері цих дітей? _____.

Література [13; 18; 21; 22; 24; 26; 36; 47]

Тема 14. Консультування при сексуальних проблемах

Мета: розкрити студентам особливості психологічного консультування клієнтів із сексуальною проблематикою.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти виділяти типологію сексуальних проблем клієнтів та визначати особливості роботи з нею.

Основні поняття та ключові слова: секс, сексуальність, фетишизм, педофілія, трансвестизм, ексгібіціонізм, вуайєризм.

Питання для самоконтролю

1. Які типи сексуальних відхилень ви знаєте?
2. Назвіть три види консультування клієнтів із сексуальними проблемами.
3. Назвіть дев'ять правил сексологічного консультування.
4. На які принципи у своїй діяльності спирається сексотерапевт?
5. Розкажіть про сексуальну міфологію, якою можуть керуватися люди у своєму житті.

Творчі завдання

1. Першою стадією гетеросексуальних стосунків є:

- а) емоційна близькість;
- б) потяг;
- в) сексуальна близькість;
- г) будь-яка із зазначених.

2. Визначте, як довго зазвичай триває прив'язаність:

- а) не довше місяця;
- б) не довше року;

- в) не довше трьох;
- г) усе життя.

3. Поясніть своїми словами різницю між потягом та прив'язаністю.

4. Ваша порада клієнці у наведеній ситуації:

“Коли у мого хлопця щось не виходить на роботі, свої негаразди виміщає на мені. Він замикається в собі і взагалі ні на що не реагує. А головне — він стає байдужим до сексу. Іноді він так виводить мене із себе, що я на нього кричу або ж мовчу тижнями. Це жахливо! Розумію, що діяти треба якось інакше, але як?...”

Література [9; 19; 21; 22; 26; 32; 33; 39; 45; 47; 48; 55]

Змістовий модуль III. Особливості консультування клієнтів у кризових станах

Тема 15. Консультування клієнтів із психосоматичними розладами

Мета: розповісти студентам про специфіку консультування клієнтів із психосоматичними розладами.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні визначити особливості консультативної роботи клієнтів із психосоматичними розладами.

Основні поняття та ключові слова: психосоматика, психосоматичний розлад.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “психосоматика”.
2. Зазначте специфіку роботи психолога з клієнтом із психосоматичними розладами.
3. Що повинен знати консультант про медичні показники стану здоров'я клієнта із психосоматичними розладами?
4. Які особливості консультування клієнтів із психосоматичною проблематикою?

Творчі завдання

1. Реферат на тему: “Основні методи психотерапії, що застосовуються при лікуванні психовегетативних розладів”.
2. Реферат на тему: “Теоретичні основи, методи та практичні можливості саморегуляції”.

3. Складіть словник спеціальних термінів із психосоматики.

Література [21; 47; 50; 56; 58]

Тема 16. Консультування клієнтів із депресією і суїцидними намірами

Мета: висвітлити студентам особливості консультування клієнтів із депресією та суїцидними намірами.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти обґрунтувати тактику та стратегії консультативної діяльності психолога з депресивними клієнтами та клієнтами із суїцидними намірами.

Основні поняття та ключові слова: намір суїциду, парасуїцид, депресія.

Питання для самоконтролю

1. Які фактори сприяють виникненню суїцидних думок у людини?
2. Дайте визначення поняття “депресія”.
3. У чому може полягати допомога близьких та рідних людині, яка вчинила суїцидальну спробу?
4. Що повинен знати консультант при роботі з клієнтом, який перебуває у стані депресії?
5. Перелічіть симптоми депресії та біполярного розладу.

Творчі питання

1. Із наведених симптомів відмітьте ті, які можуть вказувати на можливість депресії:

- _____ низька самооцінка;
- _____ катастрофізація;
- _____ нестача життєвої енергії;
- _____ роздратованість;
- _____ думки про смерть;
- _____ гіперкомунікативність;
- _____ цілеспрямованість;
- _____ плаксивість;
- _____ безсоння;
- _____ відчуття безнадії.

2. Назвіть, у яку пору року люди, які страждають на сезонні афективні розлади, найчастіше переживають стан депресії:

- а) зима;
- б) весна;
- в) літо;
- г) осінь.

3. Уявімо, що ви щойно похвалили светр, який зв'язала жінка, що перебуває у стані депресії. Визначте, як вона, швидше за все, відреагує:

- а) буде у захваті від вашого компліменту;
- б) пояснить вам усі труднощі та тонкощі в'язки;
- в) скаже, що цей узор настільки є простим, що його зміг би виконати кожний бажаючий;
- г) відчужує вашу підтримку та розповідь про інші свої досягнення.

Література [8; 18; 21; 22; 36; 46; 47; 52]

Тема 17. Особливості консультування при суїцидних намірах

Мета: ознайомити студентів з особливостями психологічного консультування при суїцидальних намірах.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти формулювати основи консультативної діяльності психолога при суїцидальних намірах клієнта.

Основні поняття та ключові слова: суїцид, парасуїцид.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть, як можна допомогти людині, яка загрожує вчинити самогубство.
2. Назвіть чотири передумови можливого здійснення самогубства.
3. Наведіть повний перелік потенційних самогубців.
4. Які особливості психоконсультативної бесіди з клієнтом у кризовому стані?
5. Які заходи допомагають долати наслідки самогубства?

Творчі питання

1. Визначте, у якому випадку варто сприймати серйозно загрозу здійснення самогубства:

- а) коли про це говорить людина похилого віку;
- б) коли людині від 15 до 24 років;
- в) коли існує конкретний план самогубства;
- г) завжди.

2. Назвіть, хто з указаних осіб ймовірно здійснить самогубство:

- а) людина, яка страждає роздвоєнням особистості;
- б) людина, яка страждає біполярним розладом;
- в) людина, яка страждає амнезією;
- г) алкоголік.

Література [7; 18; 21;24; 26; 34; 44; 46; 47; 56]

Тема 18. Консультування клієнтів при переживанні втрати

Мета: розкрити студентам специфіку психологічного консультування клієнтів при переживанні втрати.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти пояснювати особливості консультування клієнтів при переживанні втрати.

Основні поняття та ключові слова: горе, патологічне горе.

Питання для самоконтролю

- 1. Перелічіть стадії переживання горя.
- 2. Що таке патологічне горе?
- 3. Назвіть принципи, стратегії та методи допомоги в ситуації горя.
- 4. Які особливості надання психологічної допомоги на різних стадіях переживання втрати?

Творчі питання

1. Чотири дні потому дружину Олександра госпіталізували із серцевим нападом. Щойно Олександрові повідомили, що вона померла. Визначте, які почуття ймовірно він переживає зараз:

- а) гнів та обурення;
- б) шок;
- в) депресію та почуття провини;
- г) бажання забути про це.

2. Більшу частину дня Оксана пригадує покійного чоловіка. Виберіть, на якій стадії переживання втрати вона перебуває:

- а) стадії протесту;
- б) стадії шоку;
- в) стадії депресії;
- г) стадії відновлення.

Література [1; 5;13; 18; 21; 44; 46; 47; 48; 49; 52]

Тема 19. Особливості бесіди з помираючою людиною

Мета: ознайомити студентів з особливостями бесіди психолога з помираючою людиною.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти обґрунтовувати специфіку консультативної бесіди з помираючою людиною.

Основні поняття та ключові слова: хоспіс, етапи процесу помирання.

Питання для самоконтролю

1. Перелічіть п'ять етапів процесу помирання (класифікація Кюблер-Росс) та назвіть три недоліки запропонованого нею підходу.
2. Які важливі принципи має брати до уваги консультант у роботі з помираючим?
3. У чому полягає специфіка бесіди психолога з помираючою людиною?

Творчі питання

1. Напишіть листа, обравши за можливого адресата жінку 45 років, яка помирає від раку.

2. Виконайте вправу:

Сядьте прямо у зручній для вас позі. Зробіть кілька глибоких вдихів. Тепер поверніться у вашій уяві у раннє дитинство, коли ви вперше дізналися, що все живе помирає, що люди смертні.

Чи можете ви згадати ті обставини, в яких ви зробили це відкриття? Поверніться у цю ситуацію знову, подивіться, які люди, дорослі чи діти, реагують на цю драму. Що вони відчувають?

Коли вперше хтось помер з тих, кого ви знали, згадайте цю подію та ваші почуття якомога детальніше. Як вам здавалося тоді, що трапилося з цією людиною після смерті? Поверніться у цю ситуацію знову; що ви відчуваєте?

Коли ви зрозуміли, що теж помрете? Що ви тоді відчули? Що ви відчуваєте зараз, думаючи про це?

Література [1; 18; 21; 47; 49; 58]

Змістовий модуль IV. Консультування з приводу подружніх проблем

Тема 20. Актуальні проблеми консультування подружніх пар

Мета: систематизувати типологію актуальних проблем консультування подружніх пар.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти проаналізувати типологію проблем подружніх пар, які звертаються по допомогу до психолога.

Основні поняття та ключові слова: типологія проблем подружніх пар.

Питання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під типологією подружніх проблем? Наведіть короткий перелік.
2. Які причини звернення подружньої пари за консультацією?
3. Яка тривалість роботи з подружньою парою?
4. Які вимоги до психоконсультативної роботи з подружньою парою?
5. Схарактеризуйте стратегії проведення прийому подружньої пари.

Творчі питання

1. Наталі та Андрію по сорок років. Вони одружені двадцять років і в них є вісімнадцятирічна донька. Андрій працює менеджером на фірмі. Наталя ніколи не працювала і тепер думає про те, щоб підшукати для себе місце роботи. Уявіть, що вони попросили вас допомогти їм скласти життєві плани на перший період зрілості. Розкажіть їм про те, чого їм варто очікувати і як краще пристосуватися до змін, які є неминучими:

- а) Андрій _____;
- б) Наталя _____.

Література [3; 5; 6; 16; 19; 20; 24; 28; 35; 39; 45; 47; 51]

Тема 21. Особливості консультування при роботі з подружньою парою

Мета: проаналізувати студентам особливості консультативної роботи подружньої пари.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти з'ясувати та визначати специфіку психологічного консультування при роботі з подружньою парою.

Основні поняття та ключові слова: переваги роботи з подружжям, труднощі при роботі із сімейною парою.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть два варіанти приходу подружжя в консультацію.
2. Які переваги роботи з подружжям?
3. Чи доцільним є використання домашніх завдань при роботі з подружжям?
4. Які особливості спільної роботи подружжя під час консультування?
5. За яких обставин консультант може бути ініціатором окремих зустрічей з членами подружньої пари?

Творчі питання

1. Прочитайте наведену розповідь та поясніть, яким чином кожний із вчинків батьків сприяє адаптації дітей до розлучення.

Артем і Тетяна дійшли висновку, що їхнє сімейне життя складається не дуже добре. Вони постійно сперечаються один з одним, їхні стосунки зайшли у глухий кут. Обое дійшли висновку, що:

а) вони мають розлучитися, причому за обопільною згодою.

Тетяна попросила одну зі своїх подруг, також розведену жінку, про те,

б) щоб її діти прийшли до них додому та розповіли їй дітям, як їм живеться після батьківського розлучення. Артем, у свою чергу, приніс цікаву дитячу розповідь, в якій піднімаються ці самі проблеми. Подружжя пояснили дітям, що

в) вони не повинні звинувачувати себе у невдалому шлюбі батьків, що відповідальність за ситуацію, що склалася, несуть лише дорослі.

Артем і Тетяна вирішили:

г) влаштувати невеличкий прийом, під час якого обидва у присутності друзів та родичів пообіцяють любити дітей і турбуватися про них та

д) попросять близьких про емоційну підтримку у перші, найскладніші місяці після розлучення.

Література [5; 31; 32; 33; 35; 39; 47]

Тема 22. Консультування подружжя з приводу сексуальних проблем

Мета: розповісти студентам про особливості консультування подружжя з приводу сексуальних проблем.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначити особливості психологічного консультування подружжя із сексуальною проблематикою.

Основні поняття та ключові слова: сексуальні проблеми подружжя.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте особливості роботи над створенням позитивного тла у спілкуванні подружжя.
2. Як здійснюється аналіз почуттів і переживань у процесі подружнього спілкування?
3. Які існують труднощі взаєморозуміння сексуальних проблем подружжям?

Творчі питання

1. Проаналізуйте випадок із практики:

“ Мій чоловік працює старшим менеджером в одній великій компанії. Він трудоголік, без роботи себе не уявляє і віддається їй повністю. Гроші заробляє гарні. Мені б лише жити та радіти, проте яка радість від чоловіка, який вже другий рік падає від втоми та засинає, ледве торкнувшись подушки? Спочатку я ревнувала, влаштовувала істерики — думала, що він завів собі когось на стороні. А потім зрозуміла, що він звичайний імпотент! І це у тридцять два роки! Я поділилася своїм відкриттям із близькою подругою. На що вона розсміялася: “ Ти що не знаєш, що на заході таким трудоголікам ставлять діагноз “синдром менеджера?! Нехай твій коханий піде до лікаря, доки не пізно”. Проте, як я і очікувала, чоловік відмовився йти до лікаря. Але мені як бути? Чи не завести коханця?”

Побудуйте алгоритм роботи психолога з цією проблематикою клієнта.

Література [9; 22; 26; 39; 45; 47; 52; 55]

Тема 23. Індивідуальне психоконсультування подружжя

Мета: висвітлити студентам особливості індивідуального психологічного консультування подружжя.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти з'ясувати та сформулювати специфіку індивідуального психоконсультаування подружжя.

Основні поняття та ключові слова: індивідуальний підхід до роботи з клієнтом.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості індивідуального психологічного консультаування подружжя?
2. Наведіть приклади труднощів у стосунках із партнером.
3. На які обставини має посилається консультант у роботі з кожним із членів подружньої пари?
4. Що може стимулювати зміни в поведінці одного з членів подружжя?
5. Які причини можуть лежати в основі звернень одного з членів подружжя до психоконсультації?

Творчі питання

1. Назвіть дві переваги та два недоліки життя поза шлюбом:

- а) переваги _____;
- б) недоліки _____.

2. Назвіть, які з наведених категорій самотніх людей вступають у шлюб:

- а) розведені;
- б) овдовілі;
- в) члени релігійних організацій;
- г) люди, яким подобається жити на самоті.

3. Проаналізуйте випадок із психологічної практики:

“Вона гарна жінка, — з роздратуванням говорив чоловік. — Вона кохає мене. Вона кинула усіх своїх подруг, тому що вони мені не подобались. Вона гарно готує, але так пристає до мене зі своєю їжею, що я втрачаю апетит. Але головне — вона хоче, щоб я увесь свій вільний час проводив з нею, а мені з нею нецікаво. Я добре до неї ставлюся, але іноді мені хочеться просто збігти. Я кохав її, а тепер нічого не відчуваю. Як подумаю, що усе життя треба провести з нею, то здається, що життя закінчилося. Об'єктивно немає ніяких причин кидати її, я навіть відчуваю себе винним, що розлюбив. І себе не розумію: куди поділися мої почуття? Адже починалося все добре, зустрів жінку своєї мрії...”

Література [5; 12; 13; 19; 25; 28; 32; 33; 35; 39; 51]

Тема 24. Переживання розлучення з партнером

Мета: розкрити студентам особливості переживання клієнтом розлучення із партнером.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти встановити специфіку переживань клієнта при розлученні з партнером під час консультативної взаємодії з психологом.

Основні поняття та ключові слова: розлучення, ревності.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості психологічного консультування у випадках переживання розлучення з партнером?
2. Як здійснюється з'ясування причин зради або охолодження подружніх стосунків?
3. Як вирішуються під час консультування проблеми дітей?

Творчі питання

1. Проаналізуйте, за яких обставин розлучення викликає у людини найсильніші переживання:

- а) коли один із подружжя кидає іншого;
- б) коли оформлюється розлучення за обопільною згодою;
- в) коли влаштовується розірвання шлюбу;
- г) коли друзі та родичі намагаються підтримати подружжя, яке розлучається.

2. Визначте, хто з перелічених категорій людей переживає найбільшу депресію:

- а) вдова;
- б) розведений чоловік;
- в) неодружена жінка;
- г) чоловік-гомосексуаліст.

3. Молода жінка знаходиться у стані розгубленості: напередодні ввечері чоловік повідомив їй, що в нього є інша і він вирішив до неї піти. Вмовляння не мали ніякої результативності. Він заявив, що все одно не буде з нею жити. Сьогодні ранком він зібрав речі і пішов, сказавши, що назавжди.

Визначте алгоритм роботи як психолога з цією клієнткою?

Література [6; 13; 18; 32–35; 46–48; 52; 53]

Тема 25. Труднощі взаєморозуміння подружжя

Мета: ознайомити студентів із типологією труднощів взаєморозуміння подружжя.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначати та обґрунтовувати специфіку труднощів взаєморозуміння подружжя.

Основні поняття та ключові слова: “винуватець розриву”, “страх самотності”, “знецінювання партнера”, одиничність кохання.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості консультування “винуватця розриву”.
2. Що передбачає реорганізація стосунків із партнером?
3. Що означає поняття “страх самотності”?
4. Які методи консультування розв’язують проблему “знецінювання партнера”?
5. Які особливості консультування в ситуації підозри у зраді, що є не очевидною, а лише передбачуваною клієнтом?

Творчі питання

1. Як би ви поводитися на місці консультанта та який би алгоритм вирішення сімейного конфлікту запропонували подружжю у зазначеній ситуації?

Чоловік прийшов пізніше звичайного додому. Сьогодні він закінчив чергову “ліву” роботу та отримав за неї гроші. Він у гарному настрої та трохи на підпитку. Дружина втомилась та ображена на чоловіка. У них виник конфлікт. Дружина звинуватила чоловіка в тому, що він зовсім не думає про родину, що в нього своє особисте життя, а вона зі своїми сімейними турботами нічого гарного у своєму житті не бачить. Чоловік виправдовував свої часті затримки на роботі тим, що прагне більше заробити грошей саме для сім’ї. Взаємні звинувачення набули яскраво емоційного забарвлення.

Література [6; 8; 11; 13; 14; 18; 19; 28; 39; 43; 47; 48; 53]

Тема 26. Консультації при розлученні подружжя

Мета: розповісти студентам особливості перебігу психологічних консультацій при розлученні подружжя.

Методологічні вказівки: у ході самостійної роботи студенти повинні вміти розкривати специфіку консультативної діяльності психолога з подружжям, яке розлучається.

Основні поняття та ключові слова: розлучення і діти, розлучення і страх самотності.

Питання для самоконтролю

1. Які проблеми постають перед тими, хто розлучається?
2. Аргументуйте своє ставлення до твердження, що в нашому сприйнятті розлучення — це жіноча проблема.
3. Які труднощі взаєморозуміння переживають клієнти, що розлучаються, під час психологічного консультування?

Творчі питання

1. Учора ввечері дванадцятирічний Михайло підслухав, як його батьки гучно сперечалися про те, скільки часу йому можна проводити біля телевізора. Ранком мати сказала йому, що вони з батьком розлучаються і що вона житиме в іншому місці. Визначте, які почуття ймовірніше переживає Михайло:

- а) розіллється на матір;
- б) розіллється на батька;
- в) відчує себе винним у розлученні батьків;
- г) відчує полегшення від того, що вони більше не сваритимуться.

2. Ірина важко переживає розлучення батьків. Їй соромно за них, вона не хоче, щоб її друзі дізналися про те, що сталося. Допоможіть їй порадою:

- а) попросити співчуття у близьких та рідних;
- б) подумати про те, чи не стала вона сама причиною розлучення;
- в) поговорити з дітьми, батьки яких розлучилися;
- г) намагатися не думати про те, що сталося.

Література [7; 8; 14; 18; 26; 30; 32; 33; 44; 46; 47; 48; 52; 55]

Змістовий модуль V. Консультування батьків з приводу труднощів у взаєминах із дорослими дітьми

Тема 27. Проблеми консультування батьків

Мета: систематизувати для студентів типологію проблем консультування батьків.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти визначати проблеми, з якими звертаються батьки по допомогу до психолога.

Основні поняття та ключові слова: скарги батьків на дітей.

Питання для самоконтролю

1. На які чотири групи умовно поділяють скарги батьків на дітей?
2. Які проблеми найчастіше піднімають батьки на консультаціях?
3. Назвіть найважливіші риси консультативного контакту?
4. Що означає поняття “відчуття своєї батьківської некомпетентності”?
5. Розкрийте зміст поняття “провини батьків перед дитиною”.

Творчі питання

1. Усі наведені висловлювання були зроблені людиною, введеною в оману. Допоможіть їй відмовитися від помилкових точок зору, надаючи потрібну інформацію:

- а) “чи варто витратити свій час на вивчення дитячої психології? Усі жінки володіють материнським інстинктом та добре знають, як турбуватися про дітей” _____;
- б) “ми з дружиною ніяк не можемо жити в мирі та постійно сперечаємося. І ми вирішили завести дитину, щоб набути спільних інтересів” _____;
- в) “якщо я коли-небудь зустріну жінку, на якій захочу одружитися, то у неї буде мінімум десятеро дітей. У великій сім’ї діти завжди є щасливими” _____;
- г) “я ніколи не заведу другу дитину. Відсутність братів і сестер дає дитині багато переваг та не несе в собі ніяких недоліків” _____

Література [1; 6; 7; 13; 16; 28; 29; 32; 33; 47]

Тема 28. Консультування батьків із приводу проблем і труднощів у житті дитини

Мета: висвітлити студентам особливості консультування батьків з приводу проблем і труднощів у житті дитини.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти розкривати специфіку консультування батьків із приводу проблем і труднощів у житті дитини.

Основні поняття та ключові слова: гіперопіка, корекція.

Питання для самоконтролю

1. Що означає поняття “корекція” у контексті психологічного консультування батьків?
2. Що означає вимога кваліфікованого вислуховування клієнта?
3. Розкрийте зміст поняття “гіперопіка”.
4. Які проблеми батьків і дітей не підлягають психологічному консультуванню?
5. Назвіть відомі вам форми й методи корекції стосунків між батьками й дитиною.

Творчі питання

1. Олені подобається хлопець із її класу. Спираючись на спостереження психологів, як би ви порадили їй себе поводити, щоб завоювати його симпатію:

- a) “строїти” із себе недоторку, не висловлюючи своїх почуттів;
- б) оточити його увагою, частіше йому дзвонити додому та дарувати подарунки;
- в) висловити зацікавленість у дружбі з ним, а з іншими хлопцями триматися холодно;
- г) бути неприступною у спілкуванні з ним та нестримно фліртувати з іншими.

2. Шістнадцятирічна Вікторія вступила у статевий зв'язок зі своїм однолітком, не дивлячись на те, що він їй зовсім не цікавий. Назвіть три можливі причини, які могли підштовхнути її до цього.

- a) _____;
- б) _____;
- в) _____.

Література [1; 2; 6; 16; 18; 26; 36; 37; 38; 47]

Тема 29. Консультування батьків із приводу їхніх власних проблем

Мета: пояснити студентам специфіку психологічного консультування батьків із приводу їхніх власних проблем.

Методологічні вказівки: у процесі самостійної роботи студенти повинні вміти висвітлити особливості консультування батьків із приводу їхніх власних проблем під час психологічної сесії.

Основні поняття та ключові слова: особисті проблеми батьків.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте стратегії психоконсультативної роботи залежно від причин звернень клієнтів.
2. Які особистісні проблеми й переживання батьків можуть лежати в основі їхнього звернення до консультанта з приводу своїх дорослих дітей?
3. Яку стратегію й тактику треба використовувати консультантові, щоб допомогти клієнтові замислитись над власним життям і своїми бажаннями, щоб він почав діяти та відчув себе активним та потрібним?
4. Визначте важливі моменти у постановці точного психологічного діагнозу.

Творчі питання

1. Олегу Степановичу 60 років. Він розумний та енергійний, але в компанії, де він працював проводиться строга пенсійна політика, і його звільнили. Олег Степанович вважає, що з ним повелися несправедливо, адже він працював продуктивніше багатьох молодих колег. Його емоційний стан з кожним днем погіршується:

- а) чому Олег Степанович переживає депресію? _____;
- б) що б ви йому порадили? _____;

2. Жінка зазнає великих навантажень на роботі, крім того, їй постійно та безпричинно роблять зауваження, дорікають. Їй здається, що усі навколо вороже до неї ставляться. На неї дивляться з подивом, говорять за її спиною, але у вічі ніхто нічого не висловлює. Вона дуже цінує свою роботу, але умови у колективі стають нестерпними.

Ваші дії як консультанта у цій ситуації. _____

Література [5; 6; 8; 12; 28; 31; 33; 35; 39; 45; 47; 48; 51; 53; 55]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Абрамова Г. С.* Возрастная психология: Учеб. для студ. вузов. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Акад. Проект, 2001. — 704 с.
2. *Адаптація дитини до школи / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник* — К.: Мікрос — СВС, 2003. — 111 с. (Психол. інструментарій).

3. *Актуальні проблеми психології*: Зб. наук. праць Ін-ту психол. ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, З. Г. Кісарчук — К.: Міленіум, 2005. — Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія. — Вип. 3. — 244 с.
4. *Айви А. Е., Айви М. Б., Саймэк-Даунинг Л.* Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: Практ. руководство. — М., 2000 — 487 с.
5. *Алешина Ю. Е.* Индивидуальное и семейное консультирование. — 2-е изд. — М.: Независимая фирма “Класс”, 2005. — 208 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
6. *Андреева Т. В.* Семейная психология: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2005. — 244 с.
7. *Анциутов А. Я., Шитлов А. И.* Конфликтология для вузов. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 551 с.
8. *Вагин И.* Психология зла. Практика решения конфликтов. — СПб.: Питер, 2003. — 192 с. (Сер. “Сам себе психолог”).
9. *Вагин И. О., Глуцый А. И.* Основной инстинкт. — СПб.: Питер, 2002. — 256 с. (Сер. “Сам себе психолог”).
10. *Васьківська С. В.* Основи психологічного консультування: Навч. посіб. — К.: Четверта хвиля, 2004. — 256 с.
11. *Вишнякова Н. Ф.* Конфликтология: Учеб. пособие. — 3-е изд. — Минск: Университетское, 2002. — 318 с.
12. *Групповое* психологическое консультирование: Крат. курс лекций / Е. М. Лысенко, Т. А. Молодиченко. — М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. — 159 с. (Психология).
13. *Грюнвальд Бернис Б., Макаби Гарольд В.* Консультирование семьи: Пер. с англ. — М.: Когито-Центр, 2004. — 416 с. (Мастер — класс).
14. *Емельянов С. М.* Практикум по конфликтологии. — 2-е изд., перераб. — СПб.: Питер, 2001. — 400 с. (Сер. “Практикум по психологии”).
15. *Емоційне вигорання / Упоряд.: В. Дудяк.* — К.: Главник, 2007. — С. 128. (Сер. “Психол. інструментарій”).
16. *Индивидуальное* психологическое консультирование: Крат. курс лекций / Е. М. Лысенко, Т. А. Молодиченко. — М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. — 159 с. (Психология).
17. *Карпенко Наталія.* Дитячі страхи. Психологія їх подолання. — К.: Главник, 2007. — С. 144. (Сер. “Психол. інструментарій”).

18. *Квин В.* Прикладная психология. — СПб.: Питер, 2000. — 560 с. (Сер. “Учебник нового века”).
19. *Кісарчук З. Г., Єрмусевич О. І.* Психологічна допомога сім’ї: Навч. посіб.: У 3 кн. — К.: Главник, 2006. — Кн. 1. — 128 с. — (Сер. “Психол. інструментарій”).
20. *Колесникова Г. И., Стародубцев С. В.* Основы психологического консультирования: Учеб. пособие. — М.: ИКЦ “МарТ”; Ростов н/Д: Издат. центр “МарТ”, 2006. — 192 с. (Сер. “Учебный курс”).
21. *Кочюнас Р.* Основы психологического консультирования: Пер. с лит. — М.: Академ. Проект, 2000. — 240 с.
22. *Клиническая психология* / Под ред. М. Пере, У. Баумана. — СПб.: Питер, 2002. — 1312 с. (Сер. “Мастера психологии”).
23. *Майерс. Д.* Социальная психология: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 1999. — 688 с. (Сер. “Мастерская психологии”).
24. *Мастерство психологического консультирования* / Под ред. А. А. Бадхена, А. М. Родиной. — СПб.: Речь, 2006. — 240 с.
25. *Мілютіна Катерина.* Психологія сім’ї. Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родини. — К.: Главник, 2007. — С.144. (Сер. “Психол. інструментарій”).
26. *Моховиков А. Н.* Телефонное консультирование. — М.: Смысл, 2001. — 494 с.
27. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования. Как давать и обретать душевное здоровье / Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. — М.: Апрель Пресс; ЭКСМО-Пресс, 2001. — 256 с. (Сер. “Искусство консультирования”).
28. *Немов Р. С.* Психологическое консультирование: Учеб. для студ. вузов. — М.: Гуманит. издат. центр ВЛАДОС, 2003. — 528 с.
29. *Основи практичної психології* / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. — 2-ге вид., стереотип. — К.: Либідь, 2001. — 536 с.
30. *Петрушин С. В.* Мастерская психологического консультирования. — 2-е изд., испр. и доп. — СПб.: Речь, 2006. — 184 с.
31. *Практика телефонного консультирования: Хрестоматия* / Ред.-сост. А. Н. Моховиков. — 2-е изд., доп. — М.: Смысл, 2005. — 463 с.
32. *Психологічна допомога сім’ї: Навч. посіб.: У 3 кн.* / За заг. ред. З. Г. Кісарчук. — К.: Главник, 2006. — Кн. 2. — 160 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).

33. *Психологічна* допомога сім'ї: Навч. посіб.: У 3 кн. / За заг. ред. З. Г. Кісарчук. — К.: Главник, 2006. — 144 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
34. *Психологія* життєвої кризи / Відп. ред. Т. М. Титаренко. — К.: Агропромвидав України, 1998. — 348 с.
35. *Психологічний* практикум по консультуванню: Учеб. пособие / Г. И. Колесникова, Е. С. Берковченко, А. В. Волочай. — Ростов н /Д: Феникс, 2007. — 318 с. (Высшее образование).
36. *Психологічний* довідник учителя: У 4 кн. / Упоряд.: В. Андрієвська / За заг. ред. С. Максименка. — К.: Главник, 2005. — Кн. 1. — 112 с. (Психол. інструментарій).
37. *Психологічний* довідник учителя: У 4 кн. / Упоряд.: В. Андрієвська; Наук. ред. С. Максименка. — К.: Главник, 2005. — Кн. 3. — 96 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
38. *Психологічний* довідник учителя: У 4 кн. / Упоряд.: В. Андрієвська; Наук. ред. С. Максименка. — К.: Главник, 2005. — Кн. 4. — 96 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
39. *Румянцева Т. В.* Психологическое консультирование: диагностика отношений в паре: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.
40. *Самооцінка* учня / Упоряд.: С. Максименко, Н. Шевченко, О. Главник. — К.: Главник, 2004. — 112 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
41. *Сергій Канюк.* Мотивація та саморегуляція учня. — К.: Главник, 2004. — 96 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
42. *Технологія* консультування / С. В. Васильківська. — К.: Главник, 2005. — 96 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
43. *Технологія* спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність та шляхи формування) / С. Д. Максименко, М. М. Заброцький — К.: Главник, 2005. — 112 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
44. *Титаренко Т. М.* Кризове психологічне консультування. — К.: Главник, 2004. — 96 с. (Сер. “Психол. інструментарій”).
45. *Тодд Дж., Богарт А. К.* Основы клинической и консультативной психологии: Пер. с англ. — СПб.: Сова; М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 768 с.
46. *Трубицына Л. В.* Процесс травмы. — М.: Смысл; ЧеРо, 2005. — 218 с.

47. *Цимбалюк І. М.* Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навч. посіб. — К: ВД “Професіонал”, 2005. — 656 с.
48. *Шейнов В. П.* Жінчина плюс чоловік: Побачити і подолати. — Мінськ: Харвест, 2003. — 1008 с.
49. *Шефов С. А.* Психологія горя. — СПб.: Реч, 2006. — 144 с.
50. *Шишков В. В.* Практикум по психосоматике: почему болит и что делать? — СПб.: Реч, 2007. — 168 с.
51. *Шнейдер Л. Б.* Основы консультативной психологии: Учеб. пособие. — М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: НПО “МОДЭК”, 2005. — 352 с. (Сер. “Библиотека психолога”).

Додаткова

52. *Емельянова Е. В.* Треугольники страданий. — СПб.: Реч, 2007. — 224 с.
53. *Москаленко В. Д.* Когда любви слишком много: Профилактика любовной зависимости. — М.: Психотерапия, 2006. — 224 с. (“Семейная психология”).
54. *Мотивация и мотивы / Е. Ильин.* — СПб.: Питер, 2003. — 512 с. (Сер. “Мастера психологии”).
55. *Щербатых Ю. В.* Психология любви и секса. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. — 448 с.
56. *Ялом И. Д.* Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы / Пер. с англ. А. Б. Фенько. — М.: Независимая фирма “Класс”, 2005. — 288 с. (Библиотека психологии и психотерапии).
57. *Ялом И.* Когда Ницше плакал / Пер. с англ. М. Будыниной. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 416 с. (Сер. “Искусство консультирования”).
58. *Ялом И.* Мамочка и смысл жизни. Психотерапевтические истории / Пер. с англ. Е. Филиной. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 288 с. (Сер. “Искусство консультирования”).

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Сучасні проблеми психологічного консультування”	4
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Сучасні проблеми психологічного консультування”	5
Список літератури.....	33

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. М. Коліна*
Комп'ютерне верстання *К. П. Махія*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3666

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП